

„A színház szép magánügy, százezer ember társaságában.”
Szendrő József

Színházról színházra járva...

Halasi Imre gondolatai pályájáról

(Készítette: Pénzes Csaba)

I.

Édesanyám szülei a Partiumból, Nagyváradról származnak. Nagypám, az örmény, magyar, román ember - Groza Demeternek hívták - kocsmáros volt. A felesége -Mihuc Mária - szintén örmény- magyar származású.

Az apám szüleinek a származása még kevertebb. Az édesanyja egy Szatmárnémetibe való magyar családból származott, és az édesapját Lengyel Imrének hívták. Az apai nagypám, Hoffmann Rómeó pedig Fiuméből ered egy kevert, olasz -német- zsidó családból, fakereskedése volt. Később nyitottak egy kirendeltséget Szatmárnémetiben, és az egyik fiatal fiút, az én nagypámat küldték oda kirendeltség-vezetőnek. Így hát Rómeó ott találkozott, nem Júliával, hanem Angélával.

Családot alapítottak, született négy gyermekük. Az „öreg” Rómeó 41 évesen megözvegyült, és a világháborúk, az elcsatolás és minden XX. századi borzalom ellenére ott maradt Szatmárnémetiben. Ott is halt meg 88 éves korában. Érdekes, hogy mire elérte az utolsó éveit, egyetlen nyelven sem beszélt hibátlanul. Az anyanyelve az olasz volt - de azt nem volt kivel gyakorolni. Az iskolában németül tanultak. A környezete és a felesége révén megtanult magyarul, amit aztán nagyon mókásan beszélt. Románul meg elvből nem tanult meg. Szatmárnémetiben volt egy öreg, szintén nyugdíjas főmérnök barátja, akivel együtt kártyáztak hétvégeken a szálloda nagytermében. Amikor megkérdezték tőle, mi volt a foglalkozása a barátodnak, akkor azt mondta: „Nyúlelmagazott femernek”, ami azt jelenti, nyugalmazott főmérnöknek. Nagyon szerettem és becsültem őt, bár kevésszer találkoztunk, mert az ismert okoknál fogva Romániába sem volt egyszerű utazni.

Az anyám családjában csak lánygyerekek voltak, és az öt leánygyerek közül négy azonnal a színházi pályára lépett. Az anyám és egyik nővére táncosnő lett a nagyváradai színháznál, az egyik húga zenészként dolgozott ugyanitt, a legidősebb féltestvérük pedig román nyelvű színésznő lett szintén Nagyváradon.

Az apám és a bátyja ügyvédi irodában dolgozott az érettségi után, majd feladva a jogi pályát elszerződtek egy magántársulathoz: a nagybátyám titkárnak, az apám segédszínésznek. Hosszú évek után apám színész lett (táncos-komikus) majd színházi titkár. A háború után elvégzett egy számvitellel és pénzüggel foglalkozó iskolát, és a Vígsházba került könyvelőnek. Aztán leküldték a szolnoki színház-

ba gazdasági igazgatónak. 1960-tól a debreceni színház gazdasági igazgatója lett. Jó hírű, legendás igazgatója volt a színháznak - nekem példaképem. 75 éves koráig dolgozott folyamatosan; nagy tiszteletnek örvendett a szakmán belül.

Az édesanyám nem futott be annyira sikeres pályát, bár a partnerei szerint tehetséges volt. Egy tűzrőlpattant, jó táncos és énekes képességekkel megáldott színész volt.

Kedvenc partnere volt Agárdi Gábornak, Rajz Jánosnak. 1945 után nem kapott olyan szerződést, amilyenre vágyott. Vidéken kaphatott volna, de közben megszülettem én, és a család úgy döntött, hogy édesanyám segédszínész lesz a Vígszínházban, és én maradok vele Budapesten.

Aztán a szüleim elváltak; én az édesanyámmal maradtam egészen a haláláig.

Természetesen sokat jártam Debrecenbe az édesapámhoz. A színházban nagyon sok embert megismertem, köztük a fiatal Hofi Gézát. Érdekes a története. Hofi Szendrő József – a híres színész / igazgató – vitte el Budapestről Debrecenbe. Pesten nem színész volt, hanem gyári munkás. Egy amatőr, önképzőköri programon vett részt, együtt Latinovits Zoltánnal és még másokkal. Szendrő közülük válogatva – azt nem tudom, hogy egy időben vagy külön – mindkettejüket elvitte a debreceni Csokonai Színházba. Latinovits Zoltánból drámai színész lett, Hofi Gézából pedig egy olyan szórakoztató ember, aki a premierok után, a banketten olyan frenetikus előadóesteket tartott a társulatnak, hogy szinte azért várták a premiert, hogy Hofi kifigurázhassa a jelenlévőket, meg az alkotókat.

Annak idején működött az Országos Rendező Iroda (ORI), és ők vitték el Gézát – másokkal együtt – különböző nyári programokra, mintegy megszondázni, hogyan reagál a közönség a műsorára. Hofi először egy színházi show-t csinált ismertebb színészek, énekesek parodizálásával, de igazából akkor teljesedett ki, amikor Komlós János leszerződtette a Mikroszkóp Színházba.

II.

A szüleim és a család példája tulajdonképpen egyértelművé tette az orientációm. Én fiatal, vagy ha úgy tetszik, gyermekkoromban nem akartam sem mozdonyvezető, sem vilamos-vezető, sem buszvezető, sem mérnök lenni. Nekem ilyen vágyaim nem voltak soha.

Mióta az eszemet tudom, a színház foglalkoztatott, és természetesen – mint általában lenni szokott – arra gondoltam, hogy színész leszek. Ezért ennek érdekében próbáltam magam képezni. Szerencsémre egy rendkívül jó iskolába kerültem: a budapesti József Attila Gimnáziumba, ahol az osztályfőnököm, aki egy különleges képességű ember volt, rendkívüli irodalmi és emberi példát mutatva olyan morális és etikai zsinórmértéket állított föl nekünk, ami megalapozta gondolkodásunkat és viselkedésünket.

A nagyszerű négy év után megpróbálkoztam a főiskolával – az első felvételem nem sikerült. Elmentem a Nemzeti Színház Stúdiójába egy évre tanulni, majd újra felvételiztem, de megint nem sikerült. Ekkortájt megüresedett egy rendezőasszisztensi állás a debreceni színházban; ugyanakkor már érett bennem, hogy nekem nem színésznek kell lennem, hanem rendezőnek.

Korábról már ismertem Ruszt Józsefet, aki akkor a debreceni Csokonai Színház fiatal, pályakezdő rendezője volt. A vele történt beszélgetések, munkájának a megismerése mindinkább afelé terelt, hogy rendezőnek kellene lennem. Viszont abban az időben még nem volt elég bátorságom, hogy felvételizzek rendező szakra. Debrecenben dolgoztam rendezőasszisztensként, és újból felvételiztem színész szakra - ismét sikertelenül.

Azt mondtam magamban: „Egy életem, egy halálom, ötödikre megpróbálom a rendező szakot”. Pont indult is abban az évben, és láss csodát, az ötödik kísérletre felvettek.

1974-ben bekerültem Békés András és Lengyel György osztályába, olyan osztálytársak közé, mint Konter László, Szikora János, Galamb Sándor, Hules Endre, Frigyesi András.

Egygel kevesebben végeztünk, mert Frigyesi András eltanácsolták. (Aztán mégis visszakerült a pályára; nyugdíjba a budaörsi Latinovits Zoltán Színház igazgatójaként ment.)

Galamb Sándor viszont elhagyta a színházi pályát, és ha jól tudom, az ország legismertebb japán tolmácsa lett.

Harmadéves koromban a Vígszínházhoz kerültem szakmai gyakorlatra. Akkor még Várkonyi Zoltán vezette a Vígszínházat. Az első munkám –Marton László mellett– Hernádi Gyula drámája, a Királyi vadászat volt. Nagyon nagy siker volt a fiatal Bánsági Ildikóval és Tordy Gézával a főszerepben. Nekem ez rendkívüli élmény volt.

A másik munkám a Kapás Dezső rendezte Száll a kakukk fészke című darab volt. Ez azért volt érdekes, mert az első magyarországi színpadi bemutatója volt a világhírű Oscar –díjas filmnek.

Nagyon remek munkákban vehettem részt. A Várkonyi vezette Vígszínház maga volt a paradicsom egy kezdő fiatalember számára. A legnagyobb színészlegendák mellett dolgozhattam, tanulhattam: Páger Antal, Sulyok Mária stb.

Aztán meghalt Várkonyi Zoltán, és a helyzetem úgy alakult, hogy negyedéves koromban a miskolci színházba kerültem. A színház akkori vezetői meghívtak, hogy töltsék ott egy évet, és rendezek két mesedarabot. Ennek a kérésnek örömmel eleget is tettem. Közben az onnan nem messze lévő kassai Thália Színház hívta a miskolci főrendezőt, hogy rendezzen náluk egy előadást. Ő nem ért rá, és engem javasolt maga helyett. Fiatal gyakornokként egy komoly munkát kaptam. Peter Hux Amphitryon című művét állíthattam színpadra. Számomra nagy élmény volt. Csak azért említem, mert ez a kassai „kapcsolat” majdnem végigkísérte az életemet: még néhány évvel ezelőtt is rendeztem a kassai színházban vendégként. Diplomamunkaként Bródy Sándor A medikus című darabját rendeztem Miskolcon, az akkor fiatal és nagyon tehetséges Vándor Évával. Nagyon örültem neki, hogy összetalálkoztam vele, valamint Matus Györggyel, aki sajnos néhány hete elhunyt.

A miskolci színház szerződést ajánlott a következő évadra, de mivel én akkor már elég komoly kapcsolatban voltam a Komlós János vezette budapesti Mikroszkóp Színpaddal, ezt az ajánlatot nem fogadtam el. Komlós János egy izgalmas tervvel keresett meg, illetve hivatott magához. Elmondta, hogy szeretne a Mikroszkópból egy szatíra- színházat csinálni. Úgy tervezte, hogy megmaradna a kabaré, és mellette színházi előadásokat is tartana. Az akkori Budapesten egy groteszk színházi vonalat elindítani -ne felejtsük, hogy 1979-et írunk -, nagyon izgalmasnak ígérkezett. Leszerződtem, egy szezont ott töltöttem, rendeztem egy Csingiz Ajtmatov-darabot. A következő évad kezdetekor Komlós János váratlanul meghalt. A színház teljesen új arculatot vett: az igazgató Marton Frigyes lett, és Hofi Gézával, Sas Józseffel nagy sikerrel vitték a kabaré vonalat. Látható volt, hogy rám ott igazából nincsen szükség.

A szerződésemet még kitöltöttem, aztán megkerestem Ruszt Józsefet, akit régóta ismertem, becsültem és tiszteltem, és akinek nagy része volt abban, hogy a színházi világban idáig jutottam. Akkor ő a Várszínházban – akkor Népszínháznak hívták – rendezett. Felhívtam telefonon, hogy szeretnék vele találkozni. Fölmentem a várba egy próbájára, és elmondtam neki, hogy válaszút előtt állok: a Mikroszkóp kiment alólam, Debrecenbe nem lenne jó menni, mert mindig az „apám fia” lennék...- most mi legyen? Ruszt azt mondta: „Most megyek Szegedre művészeti vezetőnek. Egy rendezői szerződést tudok neked adni. Egy darabot biztosan megcsinálhatsz - ennyit ígérhetek.”

Egy reneszánsz komédiát kellett rendeznem. Akkor ismertem meg Menczel Róbert díszlet- és jelmeztervezőt, aki aztán az egész szakmai életemet végigkísérte: művésztársam, alkotó társam és az életemnek egy meghatározó egyénisége lett. Akkor találkoztunk először, és az első munkánk olyan volt, hogy azt gondoltam, ha ezt túlélem, soha többet nem akarok dolgozni Menczel Róberttel! Aztán a rendezéseim kilencven százalékának ő lett a tervezője.

Megrendeztem az egy ígért darabot, Bibbiena *Calandriáját*, aztán még lett kettő.

Kálmán Imre *Montmartre-i ibolyáját* nem nekem kellett volna rendezni, így hát az egész stábot, színésztől, tervezőtől kaptam meg. Egyébként az ország legismertebb tervezője, Varga Mátyás volt a tervező.

Aztán Urbán Ernő *Uborkafa* című szatírját rendeztem a kamaraszínházban. Ez időben keresték meg Rusztnál Zalaegerszegről, hogy szeretnének színházat. Merő Bélát - aki akkor a jó nevű REFLEX együttesnek volt a vezetője - bízták meg (vagy ő javasolta), hogy Ruszt Józsefet keresse meg, és „csábítsa el” egy zalaegerszegi színházalapításra.

III.

Rusztnek, tulajdonképpen nem volt szerencséje a szegedi helyzettel. Valahogy nem úgy álltak a csillagok. A szegedi színház egy nagyon bonyolult, több tagozatos intézmény volt, és Rusztnek ez valahogy nem simulat bele az elképzeléseibe. Azt hiszem, kapóra is jött neki a lehetőség, hogy elmenjen, ráadásul nagyon energikus, nagyon jó szellemi és alkotó állapotban volt.

Odáig jutott a tárgyalás, hogy egyszer többen elutaztunk Zalaegerszegrre, megnéztük a helyet. Egerszeg nagyon szimpatikus, fejlődő városnak látszott, színháznak nagyon alkalmas épülettel, környezettel. A Városi Művelődési Központ - a Landorhegyen - nagyon izgalmas térrel rendelkezett, és Rusztnek ez is nagyon megtetszett. A színházat az akkori Megyei Művelődési Központba tervezték, mégpedig azért, mert amikor azt az épületet felépítették, építettek rá zsinórpadlást is. Ki is tűzték a város és a megye vezetői, hogy '83-ban megalakulhat a színház.

Ruszt azonban - 1981-ben - úgy gondolta, hogy most vagy soha. Azt mondta a város vezetőinek, nem vár még két évet, most kell megalapítani a színházat. „Jövök néhány emberrel, csinálunk egy ideiglenes évadot, mert most van itt a történelmi pillanat.”

A város vezetői belementek, és úgy is hívtuk magunkat, hogy Állandó Színház. Én voltam az utolsó, aki aláírta a szerződést, mert megmondom őszintén, a hiúságomat nagyon megpiszkálta, hogy amikor kiderült Szegeden, hogy Ruszt távozni akar, akkor nekem felkínálták a főrendezői tiszteletet. Aztán beszélgettem erről sokakkal - az édesapámmal, Ruszttal -, barátaimmal, és úgy döntöttem, inkább elmegyek Zalaegerszegrre, mert kíváncsi voltam.

Életem legjobb döntése volt.

Elindult a színház, és nagyon sok előadást kellett létrehozni, mert nem volt még színházhoz szokott, színházat ismerő közönség; mert nem elég a közönség érdeklődését felkelteni, hanem ébren is kell tartani. Ruszt nagyon izgalmas előadásokat rendezett a VMK-ban. Megcsinálta Bartók Csodálatos mandarinját prózai színészekkel mozgásszínházi variációban. Az előadást elvitték az olaszországi Arezzoba a Nemzetközi Színházi Fesztiválra - Ruszt minden díjat elnyert vele.

Ekkor kezdődött a beavató színház, ami azon a mintán indult el, amit Leonard Bernstein csinált a zenében.

A színházcsinálás óriási feladat volt - bár mi ezt annyira nem éreztük -, de az egészen bizonyos, hogy óriási terhet rótt Rusztra. Mindemellett Jóska nagyon magas színvonalon dolgozott. Akkor csinálta meg az *Ördögöket*, a *Húsvétot*, ami korszakalkotó reveláció volt.

Mindez szárnyakat adott nekünk is, és érdekes és jó előadások jöttek létre. Műhelyházat kapott a színház, és olyan szakember került oda, mint Bischof Sándor. A gazdasági igazgató Wettstein Tibor lett, aki ma az egyik legismertebb gazdasági vezető az országban. Merő Béla is beépült a színházi működésbe, sőt korábbi együtteséből néhányan a színház tagjai lettek.

Nagyon jelentős előadás volt mindjárt a nyitódarab: Az ember tragédiája, amiben a város szülötte, Gábor Miklós játszotta az egyik főszerepet.

Eltelt öt év, amikor Ruszt úgy gondolta, hogy neki ez véget ért. Létrehozta ezt a színházat sokakkal együtt, felfuttatta sokakkal együtt, már nem csak az ország legfiatalabb együttese, hanem elismert színháza lett. Azt mondta, halálosan elfáradt – ebben közrejátszott a kezdődő betegsége is –, és úgy döntött, a színházat nem viszi tovább. Az utódlást tekintve a legendák különböző eseményekről és nevekről szólnak, amikről én nem tudok, illetve az utóbbi években hallottam néhányat. Több jelöltről és önjelöltről szólnak a mesék. Én a saját történetemet tudom elmondani.

Ruszt egy este azt mondta nekem, menjünk beszélgetni. Ez abból állt, hogy lementünk a klubba, és ittunk valamit. Ez kvázi szertartás volt. Utána elindultunk sétálni a városba, ami azt jelentette, hogy a színház körül jártunk körbe – körbe. Azt mondta nekem, úgy gondolja, hogy nem véletlenül kerültem mellé; nem véletlenül ismerkedtünk össze a hatvanas évek közepén; és azt gondolja, hogy én legyek az utódja. Én el is hittem akkor, hogy tényleg úgy gondolja, én legyek az utód. Hozzátette, hogy be fogja jelenteni a művelődési osztályon.

A színház premierre készült, és a bemutatón félrehívta a művelődési osztály és a város vezetőit, és elmondta nekik. Úgy tűnt akkor, hogy nem volt meglepetés egyik embernek sem, kinek a nevét fogja hallani. Ruszt néhány nap múlva összehívott egy színészgyűlést, és elmondta a színészeknek, mi fog történni. Természetesen mindenki megdöbben. Nem is tudom, hogyan tudta titokban tartani a döntését eddig. Mindenesre a szezon végén Jóska elment.

IV.

Az volt a rendkívül nehéz ebben, hogy ha valaki megpályáz egy színházat, azzal a törekvéssel megy neki, hogy ő most majd megmutatja, ő majd másképp fogja csinálni. Ez az én helyzetemben nem volt adott, mert az egerszegi egy jól menő színház volt, és egy nagyhírű vezető után kellett belépnem. Én azt a fogadalmat tudtam tenni, hogy megpróbálom megtartani azt a szellemiséget és azt a nívót, amit örököltünk.

Az akkori fiatalokból kialakult egy színházi gárda, és a színházi élet legjava került ki közülük. Később sokan elszereződtek máshová, és öregbítették Zalaegerszeg hírét. Szövődtek olyan kapcsolatok, amelyek nem csak szakmaiak és színháziak voltak, hanem baráti és hosszan tartó igazi emberi kapcsolatokká váltak.

Néhányan elmentek Jóskával vissza Szegedre, néhányan Budapestre, mint Nemcsák Karsci. Ugyanakkor visszaszerződött Zalaegerszegre Farkas Ignác- aki mint hallom, immár harminc éve van a társulatnál. Veszprémből is sokan jöttek, Maronka Csilla pedig a főiskoláról. Nagy kavarodás, helyezkedés volt.

Elindult egy elég jó periódusa a színháznak: akkor értük el a tízezer bérlőt; és ha belegondol az ember, hogy hat évvel azelőtt azért kellett tartanunk tizenöt premiert, mert nem volt elegendő nézőnk!... ahhoz képest nyolc év múlva tízezer bérlővel rendelkezünk.

Több zenés darabot játszottunk, pl. musicaleket, aminek az első sorban az volt oka, hogy találkoztunk két nagyon tehetséges zeneszerzővel: Kocsák Tiborral és Kemény Gáborral. Ilyen volt Arthur Schnitzler *Zöld kakadu* című darabja, a *Notre Dame-i toronyőr*, amihez Kemény Gábor komponált zenét, a szövegkönyvet pedig a kivételes költői vénával megáldott

rendező társam, Tömöry Péter írta. Valamint a nagy klasszikusok: a *La Mancha lovagja*, a *Zorba*. Ezek nagyon sikeres részét képezték a repertoárnak. A VMK-ban pedig folytattuk az előadásokat; ott játszottuk Kiss Irén *Mayerlingi fondorlatok* vagy Szolzsenyicin *A kopasz és a lágerkurva* című darabját.

Tovább csináltuk az úgynevezett Nyílt fórumot, ami a fiatal drámaírók találkozója volt Zalaegerszegen. Ez nem csak azt a célt szolgálta, hogy bemutassák egymásnak a darabjaikat, melyekről a dramaturgok vitákat szerveztek, hanem három nap próba alatt színházi ízelítőt is adjanak belőle.

És elkezdtünk külföld felé mozdulni. Nekem volt egy apai jóbarátom, aki - bár magyar - a Grazi Opera gazdasági igazgatója volt. Megkerestem ezt az urat. Eljött hozzánk Zalaegerszegre, megnézte a színházat, a műhelyeket, és mindebből egy gyümölcsöző gazdasági kapcsolat lett. Kapcsolatot kerestünk Ljubjanával, majd a grázi, a zalaegerszegi és a ljubjanai színházzal megalapítottuk a Theátrio-t, aminek a nyitóelőadása nálunk volt Zalaegerszegen. Vendégül láttunk egy szlovén rendezőt, Janez Pipant, aki egy horvát szerző - Ranko Marinkocic *Glória* című - drámáját állította színpadra.

Meghívtak bennünket egy fesztiválra Nova Goricába, ahol láttunk egy előadást, ami meghatározó élménye volt az életünknek. A Paolo Magelli rendezte Wojzeck volt ez a darab. Nagyon nehéz volt a rendezőt előkerítenünk, mert rengeteget dolgozott Horvátországban és Európa-szerte egyaránt. Másfél, két év alatt sikerült megtalálnunk - az akkori telefonviszonyok elég keservesek voltak - ,és meghívtam Zalaegerszegre dolgozni. A következő évben el is jött. Ez rendkívül meghatározó eseménye volt a színházi életnek, mert egy irgalmatlanul erős és nagyszerű előadást hozott létre a társulattal az erre a célra kialakított, korábban elhagyott gyárépületben; Molnár Ferenc *Liliomját* mutattuk be jelentős szakmai és közönségsikerrel.

Én ekkor már a tizennegyedik évemet töltöttem Zalaegerszegen, és azt gondoltam, itt az ideje változtatni valamit az életemen. Egész életemben vonzódtam a zenés színház-

hoz, érdekelt a dramaturgiája, izgalmas volt a koreográfusokkal való együttműködés és hát a zene, aminek a fontosságát, szeretetét a Ruszt ültette el bennem. Ekkor hirdettek pályázatot a Fővárosi Operettszínházra. Az volt a fő motivációm, hogy a pályázat előtt rendeztem Zalaegerszezen a Csárdáskirálynőt (életemben először egy ilyen nagyszabású operettet) Egervári Klári jutalomjátékaként. Természetesen, mint mindenhol, bomba sikere volt.

Hajdú Sándor volt a színház zenei vezetője, és ő dirigálta az előadásokat. Róla tudni kell, hogy a Bergendi együttesnek volt nagy hírű muzsikusa, dalszerzője. A Bergendi egy nagy jubileumi koncertre készült, ami egybeesett az előadással. Frenreisz Károly szervezte a koncertet, aki felhívott, hogy engedjem el Sanyit. Azt mondtam neki: „Semmi akadálya annak, hogy Hajdú Sanyi menjen, de nem tudjuk az előadást lecserélni. Amennyiben tudtok egy olyan karmestert hozni, aki próba nélkül ledirigálja helyette az előadást, és az nem kerül pénzbe a színháznak, akkor semmi akadálya.” Ekkor Frenreisz valahogy megtalálta a nagyon tehetséges, az operettet a kisujjában hordó Váradi Katalint, aki eljött, megnézte egy előadást, és másnap levezényelte.

Utána a klubban beszélgettünk, és azt mondta: „Miért nem pályázod meg az Operettszínházra, ilyen előadásokra van szükség”. Megpályáztam, elnyertem, és elbúcsúztam Zalaegerszegtől, ami azért nem volt olyan könnyű, mert mégiscsak itt töltöttem tizenöt évet az életemből. „Ennek te [a Halasi Imre mondatait lejegyző Pénzes Csaba] is tanúja voltál; aztán az én hívásomra te is követtél az Operettszínházba, ami akkor még Fővárosi Operettszínház volt.

És ez a társaság - Pénzes Csaba, Horváth Zoli, Fülöp Ildikó - állíthatom, hogy a szakma legmagasabb színvonalát képviselte minden tekintetben. Mindezt Paolo Magelli is megerősítette.

Az az érdekes szituáció fogadott, hogy nemrégiben mutatta be az Operettszínház a Csárdáskirálynőt, amelynek az ezt megelőző rendezéseivel húsz év óta turnézott Németországban, hosszú heteket, sőt hónapokat töltve

Részlet a *Liliomból*

Részlet a *Liliomból*

ott. Hans Pilcz impresszárió által a színház nagy sikersorozatokat élt meg, főleg a Vámos László, Seregi László és Szinetár Miklós által rendezett előadások. Most arra készültek, hogy újra kiviszik a Csárdáskirálynőt, amit az Operettszínházban Horváth Péter állított színpadra.

Ez az előadás kicsit eltért a korábbiaktól, ráadásul forgószínpadra tették, és ez sem volt alkalmazható Münchenben a Deutsches Theaterben. Illetve voltak az előadásnak olyan elemei, amiket Hans Pilcz véleménye szerint a közönség nem fogadott volna örömmel. Az impresszárió azt mondta, ezt az előadást ő nem tudja elvinni Münchenbe. Ekkor bevillant nekem, hogy nézze meg a zalaegerszegi Csárdáskirálynőt, és nézze meg, én mit gondolok róla. Másnap beültünk az autóba, leutaztunk Zalaegerszegre. Az impresszárió megnézte az előadást, és el volt tőle ragadtatva. Azt kérte, hogy ezt az előadást csinálja meg az Operett – színház, és Zalaegerszegről legyen benne Andics Tibor, aki egy kicsi szerepet játszott – ő volt a jegyző.

Borzasztó nehéz helyzet volt, mert a társulat értésére kellett adni, hogy megy a Csárdáskirálynő a Horváth Péterrel azonos szereposztással, de nem az a rendezés. Meg kell mondanom, hogy Horváth Péter rendező nagyon komoly partnerem volt, és egy hosszú beszélgetés, illetve egy üveg konyak után elfogadta az érveimet, és megértette a helyzetet.

A sikeres külföldi turné után megtudtam, hogy a színház rekonstrukció, felújítás előtt áll, és a feladat most már nem az, hogy a színházat művészileg kondicionáljam, és a szakma legjobbjával jobbnál jobb produkciókat hozzanak létre, hanem elsődleges feladatunkká az vált, hogy egy év alatt kitaláljuk: a színház az átépítés alatt hol, mikor, hogyan fog működni. Ez egy ilyen nagy együttes esetében nagyon komoly feladat, a tekintetben is, hogy a társulat ne hulljon darabjaira, mert olyan színészek és énekesek voltak köztük, akiknek nem csak Magyarországon, hanem külföldön is nagy keletjük volt. Egy Kalocsai Zsuzsának, Oszvald Marikának nem volt nehéz Németországba szerződni, amíg az Operettszínház másfél évre bezár. A másik feladat az volt, hogy a rendelkezésre álló pénzből a legmagasabb szinten kellett felújítani az épületet. Sikerült megoldanunk mindkét feladatot.

Időközben lejárt a négy évem, amire szerződtem. Újra kiírták a pályázatot annak ellenére, hogy a rekonstrukciót sikeresen lebonyolítottuk, a társulatot egyben tartottuk, külföldön többet teljesítettünk, mint belföldön – volt, hogy Németország három városban egy időben játszottunk. Mindezek ellenére a Fővárosi Önkormányzat úgy döntött, hogy nem én kapom meg a pályázat után az új színház megnyitásának és további vezetésének lehetőségét. Ezzel az Operettszínházi működésem véget ért, a közvetlen munkatársaim szétszéledtek, és én két évig szabadúszóként rendeztem.

Két év után megpályáztam a Miskolci Nemzeti Színház igazgatói posztját. Hegyi Árpád Jutocsa, aki addig vezette a színházat, nem kapta meg újra, hanem egy színészt neveztek ki az igazgatói feladatok ellátására azzal a kikötéssel, hogy fél éven belül újra pályáztatják a színházat. Akkor Hegyi Árpád Jutocsa megsértődött – szerintem joggal, mert ezt megelőzően tíz évig vezette a színházat –, és nem pályázott a következő körben. Úgy gondoltam, ha Jutocsa nem pályázik, akkor nincs ok rá, hogy ne pályázzak – és megnyertem.

Elindult egy újabb jelentős szakasza az életemnek. Öt játszóhely volt, kísérleti előadásokat és hagyományos nagyszínpadiakat egyaránt létre lehetett hozni. Krámer Györggyel megalapítottuk a balett-tagozatot, és lassan az ország negyedik leglátogatottabb színháza lettünk. Előttünk csak az Operaháznak, az Operettszínháznak és a Madách Színháznak volt nagyobb a látogatottsága. Rengeteg külföldi kapcsolatunk lett; újra dolgoztam Paolo Magellivel, eljuttunk egy dél-amerikai színházi fesztiválra Bogotába. Aztán bekerültünk egy színházi szervezetbe az ETC-be. Akkor mi voltunk az egyetlen magyar tagja.

Nagyon progresszív periódusa volt ez az életemnek, és remélem, hogy a miskolci színháznak is.

Eltelt öt év, újra pályáztam, újra megnyertem, folytattuk a sikeres működést. Elkezdtem a

második öt évet , és elérkeztünk 2011-hez, amikor az önkormányzati választásokon Miskolc városának új polgármestere lett, aki Marosvásárhelyről származott,és akkor már tíz éve a városban élő és praktizáló orvos volt.

Egy év után úgy döntött, hogy vásárhelyi barátait szívesebben látná a színház élén, mint engem. Behívott egy nap, megkérdezte meddig tart a szerződés. Mondtam, még másfél évig.

Erre ő azt mondta, hogy nem így gondolja. Közölte, hogy a szezon végén elbúcsúznak egymástól. Megkérdeztem, hogy miért, a válasza az volt, hogy neki más elképzelése van. Mit tehettem?

Mindezt úgy oldották meg, hogy a Miskolci Nemzeti Színházat – mint költségvetési intézményt – megszüntették, és megalapították a Miskolc Nemzeti Színház Nonprofit céget, aminek az élére nem igazgató-főrendező kellett, hanem ügyvezető, majd kiírták az „új” cégre az igazgatói pályázatot. Értelemszerűen én nem pályáztam. Szép, tartalmas és az akkori társulat szempontjából is sikeres időszaknak vetett véget ez a szűklátókörű politikusi döntés. Szerencsém is volt - ha ez szerencsének nevezhető-, 43 év munkaviszony után elmehettem nyugdíjba. Valódi nyugger lettem, de ismét szerencsém van. Van munkám, hívnak rendezni, de tudom, hogy ez már a szakmai életemnek levezető szakasza.

Már nem egy társulatért kell felelősséget vállalnom, nem kell úgy irányítani egy társulatot, hogy kinek – kinek a fejlődése és saját előmenetele is érintve legyen.

Már „csak” magamért vagyok felelős.

Dolgozom, rendezek...

Shakespeare: Ahogy tetszik (részlet az előadásból)

